

Visa mod – både på fotbollsplanen och i arbetsmarknadslivet

På samma sätt som fotboll från 5–6-års ålder varit en viktig del av mitt liv har jag under de inemot 30 senaste åren lagt stor vikt vid att påverka intressebevakningen inom livsmedelsbranschen, i synnerhet bageri- och konditoribranschen. Drömmen har varit att Finlands fotbollslandslag någon gång ska få spela i ett mästerskap (EM- eller VM-slutturnering) och att världens stelaste och osmidigaste kollektivavtal, bageri- och konditoribranschens kollektivavtal, någon gång ska nå samma nivå gällande smidigheten som de andra kollektivavtalen för industrin, eller ens samma nivå som livsmedelsindustrins övriga kollektivavtal.

Måndagen den 11 november 2019 konstaterade redaktören för Radio Suomis Urheiluhullut-program att nästa fredag är livstidsdomen äntligen till ända då Finland besegrar Liechtenstein och säkrar en plats i EM-slutturneringen nästa sommar. Jag skratade för mig själv när jag hörde ordet "livstidsdom", eftersom det för min egen del skulle innebära att en livstidsdom är avtjänad, men den andra livstidsdomen står kvar. Så gick det också i och med att Finland vann 3–0.

Eftersom jag i decennier följt Finlands fotbollslandslags förehavanden har jag upplevt många bittra besvikelser i likhet med de senaste årtiondenas bittra motgångar under livsmedelsbranschens kollektivavtalsförhandlingar. Många gånger har det sett bra ut under årens lopp, men så har något inträffat som lett till den bekanta känslan av besvikelse. Men nu vände Finlands fotbollslandslag "Huuhkajat" raden av motgångar till en uppmuntrande framgång, som förhoppningsvis inte bara är en tillfällighet.

Strider på såväl fotbollsfronten som i arbetsmarknadslivet har överraskande många likheter fastän man inte genast skulle tro det. I båda fallen handlar det om att visa mod. Framgång och reform kan man endast åstadkomma genom att vara orädd, men mycket besvär och ibland även vända krävs för att uppnå mål. Man vinner inga matcher eller genomför reformer i arbetslivet om man bara vill vara god kompis med motparten. Att vara besvärlig under en match betyder dock inte att man inte skulle respektera motståndaren. När matchen eller förhandlingsomgången är avslutad kan man vara kamrater igen.

Det var fint att se landslagsspelarnas mod

i matchen mot Liechtenstein. Mittfältarna gjorde djärva öppningspassningar till Finlands toppspelare på motståndarens straffområde och skapade därigenom ett stort tryck på motståndarnas försvar. Många lag som höjer bollkontroll till skyarna verkar nöja sig med att förflytta bollen från en spelare till en annan utan att modigt försöka avancera till motståndarområdet. Själv kallar jag spelsättet "bollande" (pimputtelu). Tanken är säkert att då bollen hålls inom laget och bara flyttas mellan spelarna, ofta ända ned till den egna målvakten, kan motståndaren inte få bollen och gå till motoffensiv. Men då händer ingenting, varken i den ena eller andra riktningen, och publiken blir frustrerad.

Spelarnas mod eller ett spelsätt som visar bristen på mod passar även in på arbetsmarknadslivet. En del söker modigt förändringar även vid hot om strejk*, medan arbetstagar sidan går till offensiv, för att använda en fotbollsterm. Andra har arbetsfred som sin ledstjärna, varpå kollektivavtalsbestämmelser från 1960-talet får kvarstå i kollektivavtalen i årtionden och århundraden i samma osmidiga form: arbetstagarernas löner höjs medan företag läggs ner. Under detta årtusendes kollektivavtalsomgångar för livsmedelsbranschen har man kommit överens om olika verksamhetssätt med syfte att under avtalsperioden åstadkomma reformer som berör arbetslivet, "som den förändrade arbetsmiljön inom livsmedelsindustrin förutsätter". Under till exempel 2003 och 2007 avtalades om möjligheter till arbetstidsex-

periment** samt hösten 2016 om en arbetsgrupp för arbetstidsmodeller. Vid ingång av avtal har man låtit förstå att reformer är på gång, men inget egentligt konkret har någonsin presterats. Detta självbedrägeri har fortsatt varje avtalsomgång med undantag för avtalsomgången 2010. Förhandlingsrundan då innehöll även strejker vilket verkar ha gett arbetsgivar sidan trauman som ledde till att man i ett decennium hyllade arbetsfreden.

Uppgjorda matcher är strängt förbjudna inom fotboll eftersom man då lurar vadhållare. Ifall arbetsmarknadslivets avtal bara ingicks i syfte att nå arbetsfred och behålla tidigare stelhet, skulle någon kunna påstå att det handlar om uppgjort spel eller åtminstone ett präktigt "bollande". De som bekostar detta är företagare som inte hör till arbetsgivarförbundet, dvs. ett slags vadhållare, som är tvungna att följa andras uppgjorda stela avtal då allmänbindande kollektivavtal förpliktar, men som inte ens får följa avtalets "pyttesmå" bestämmelser som berör lokala avtal. Många av dem som beslutar om denna helt orimliga och ojämlika situation skulle skämmas, om inte "den egna tillfälliga nyttan" skulle gå före allt annat.

En riktigt god jul och gott nytt år samt mod för spelarna under kommande årtionde – då vi väl nalkas slutet på den andra livstidsdomen.

Mika Väyrynen

* I skrivande stund (då tidningen går i tryck) försöker postbranschens arbetsgivarförbund Palta få till ändringar i kollektivavtalet för postbranschen. Längre fram ser vi vart detta ledde då arbetstagarförbundet (PAU) motsätter sig ändringsförslagen genom strejker och fackföreningsrörelsen ordnar olika sympatistrejker.

** Till exempel under kollektivavtalsomgången 2007 skrev man in i bageri-kollektivavtalets 25 § avtalsparternas gemensamma vilja genom att betona: "Förbunden ställer inga principiella hinder för ibruktagande av arbetstidsexperiment". Men även denna anteckning blev dessvärre tomma ord, då det finns gott om principiella hinder?